

Deviancia

A deviancia fogalma

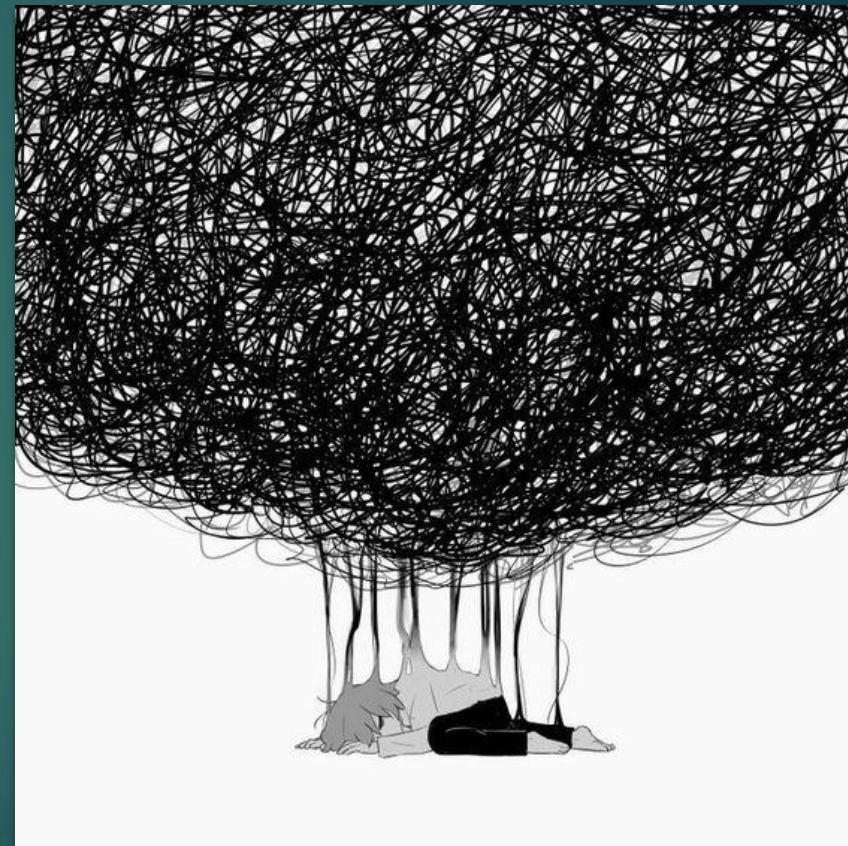
- ▶ **Deviáns az a viselkedés, ami egy adott társadalom - egy adott korszakában érvényben lévő – normáit megszegi.**
- ▶ **Pozitív hatása:** Jelenléte a társadalom fejlődését, az újításra való képességet biztosítja.
- ▶ **Negatív hatása:** A társadalom dezintegrációját okozhatja.
- ▶ Azokkal a deviáns viselkedésekkel foglalkozunk fokozottan, melyek az egyén és a társadalom számára károsak vagy súlyosan károsak.

Anómiaelmélet - Durkheim

- ▶ **Durkheim: Az anómia a társadalmi normák meggyengülésének állapota.**
- ▶ Ami túl nagy / túl gyors / túl nagy megrázkódtatással járó, a társadalom egészét érintő változások miatt következik be.
- ▶ Az emberek életében ez fokozza a feszültséget, a szocializációs-, norma-, és értékzavarokat.
- ▶ Ha ez a helyzet fennáll, **anómiás állapotról** beszélünk. **Erre a társadalom tagjai deviáns viselkedéssel reagálnak / reagálhatnak.**

Anómiaelmélet – Merton

► **Merton: Az anómia** nem egyszerűen a normák meggyengülése az adott társadalomban, hanem sokkal inkább **a társadalomban elfogadott célok és a megengedett eszközök közötti ellentmondás.**

► Az egyén viselkedésének típusai:

Konformista	2. Újító	3. Ritualista	4. Visszahúzódó	5. Lázadó
(C: + E: +)	(C:+ E: -)	(C : - E: +)	(C:- E: -)	(C: +- E: +-)

Az anómia dimenziói - Srole

- 1) A meggyőződés, hogy a közösség vezetői közömbösek a közemberek iránt.
- 2) A társadalom működése érthetetlen, kiszámíthatatlan.
- 3) Az életcélok megvalósíthatatlanok (és emiatt nem fontosak).
- 4) Az egyén hiábavalónak és haszontalannak érzi magát.
- 5) Nem várható segítség az embertársaktól.

Bűnözés a devianciaelméletek tükrében

- ▶ **Biológiai elmélet:** Koponya forma (Cáfolt!) és kromoszóma-rendellenesség (Nem bizonyított!), mint árulkodó jel.
- ▶ **Pszichológiai elméletek:**
  - 1) **Frusztráció- agresszió elmélet**
  - 2) **Pszichopata személyiség elmélete**
- ▶ **Szociálpszichológiai elmélet:** A szocializáció zavara.
- ▶ **Közgazdaságtani megközelítés:** A bűnözés racionális választásának elmélete.
- ▶ **Kulturális elmélet:** Egy adott devianciát egyes kultúrák engedélyeznek / hallgatólagosan elfogadnak / kevésbé szabályoznak.
- ▶ **Minősítési elmélet:** „Stigma” (Goffman) → Akit stigmatizálnak, az nem tud tőle szabadulni, és idővel ő maga is azonosul vele.
- ▶ **A közösség vezetőinek és a közösségnek a véleménye eltérhet arról, hogy mi számít deviánsnak. + Relativizált devianciák**

Alkoholizmus

- ▶ **Orvosi definíció:** Alkoholista az, akinél már kialakult a függőség, nem tud uralkodni az ivásán.
  - a) Nem képes lemondani arról, hogy minden nap igyon.
  - b) Alkalmanként iszik, de mindig lerészegedésig.
- ▶ **Szociológiai definíció:** Alkoholista az, akinek az életében – családjában / munkahelyén / lakókörnyezetében / egészségi állapotában – az alkohol fogyasztása súlyos problémákat okoz.
- ▶ **Vizsgálata:**
  1. Intézmények nyilvántartásában szereplő alkoholisták száma.
  2. Reprezentatív mintákon végzett kérdőíves vizsgálatok.
  3. Egy főre jutó éves szeszesital fogyasztás.
  4. Alkoholfogyasztás okozta májzsugorodásban elhunytak száma.

Kábítószerfüggőség és gyógyszerfüggőség

▶ Mi számít drognak?

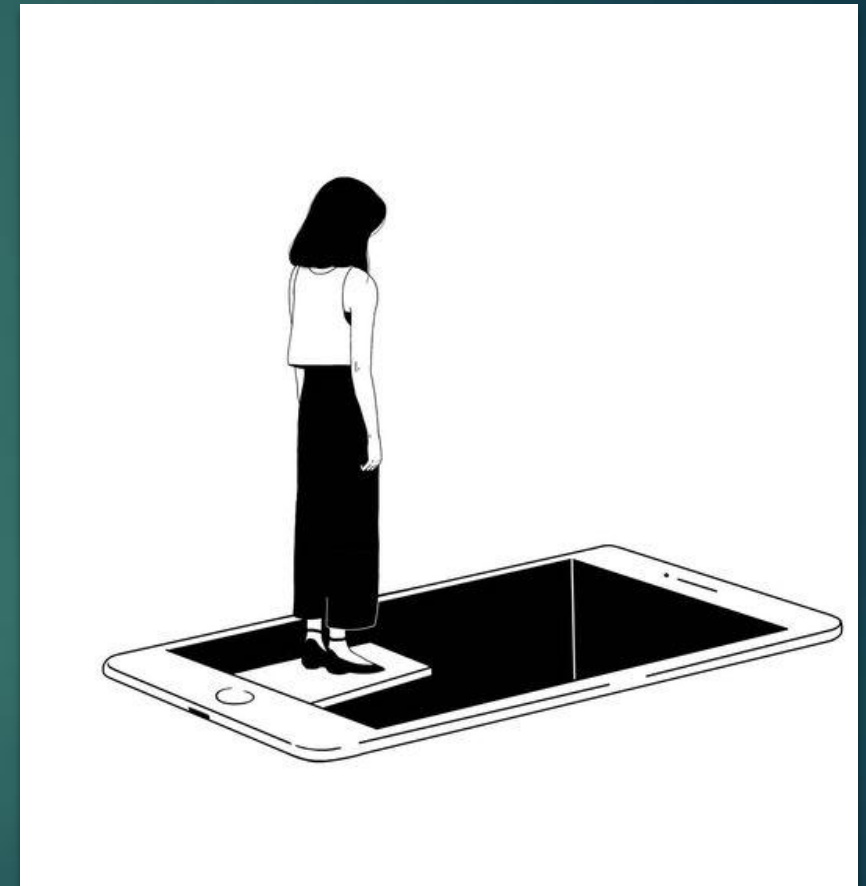
1. Amiket a nemzetközi egyezmények név szerint felsorolnak.
  2. Olyan – szándékosan a szervezetbe vitt – vegyi anyag, ami befolyásolja a mentális működést és ítélőképességet. Fogyasztása veszélyes visszaéléshez és dependenciához vezethet.
  3. Egyes orvosi vényre kapható gyógyszerek (leginkább az altatók, nyugtatók, szorongásoldók) önmagukban vagy alkohollal kombinálva kábítószerként alkalmazhatók.
- ▶ Egyes kultúrák bizonyos drogok fogyasztását nem tekintik devianciának.
  - ▶ Magyarországon az 1960-as években kezdett terjedni.
  - ▶ Megkülönböztetünk függőket és alkalmi kipróbálókat.

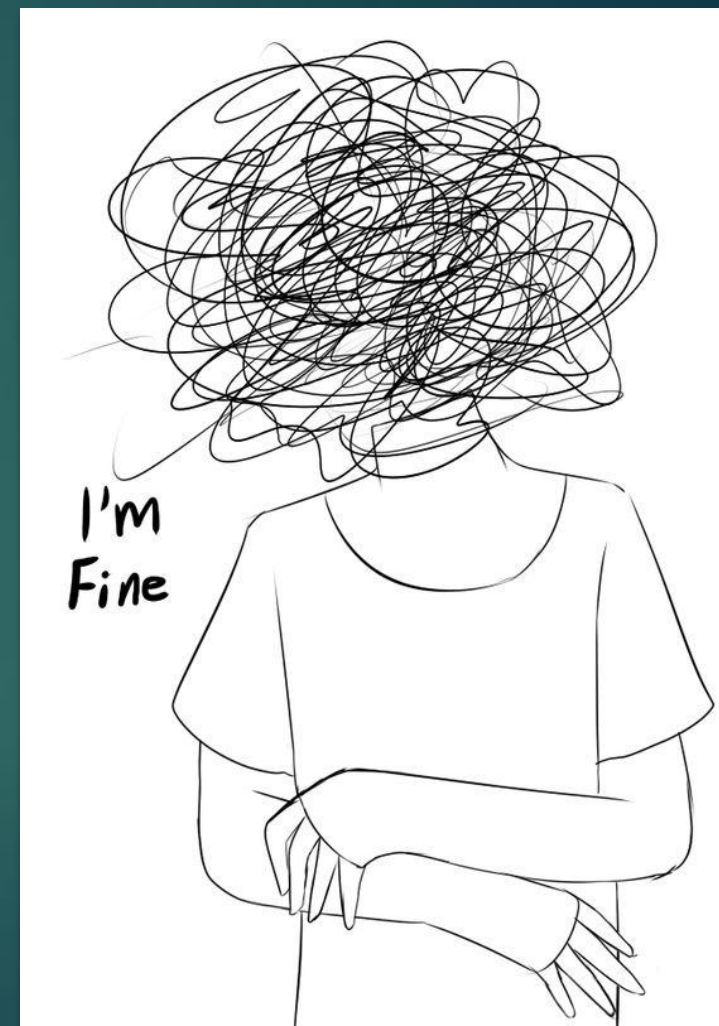
Szerencsejáték függőség és internet függőség

- ▶ A „nem kémiai függőség” két típusa.
- ▶ A szerencsejáték elsősorban **anyagi károkat** okoz.
- ▶ A internet függőség elsősorban **az életvitelben és a személyiségben okoz károkat**.
- ▶ **Online interaktív játékok / szerepjátékok**
→ „nem hagyhatom cserben a csapattársaimat”.
- ▶ Nincs gyógyszeres kezelés, kognitív viselkedésterápia és csoportterápia jelenti a megoldást.

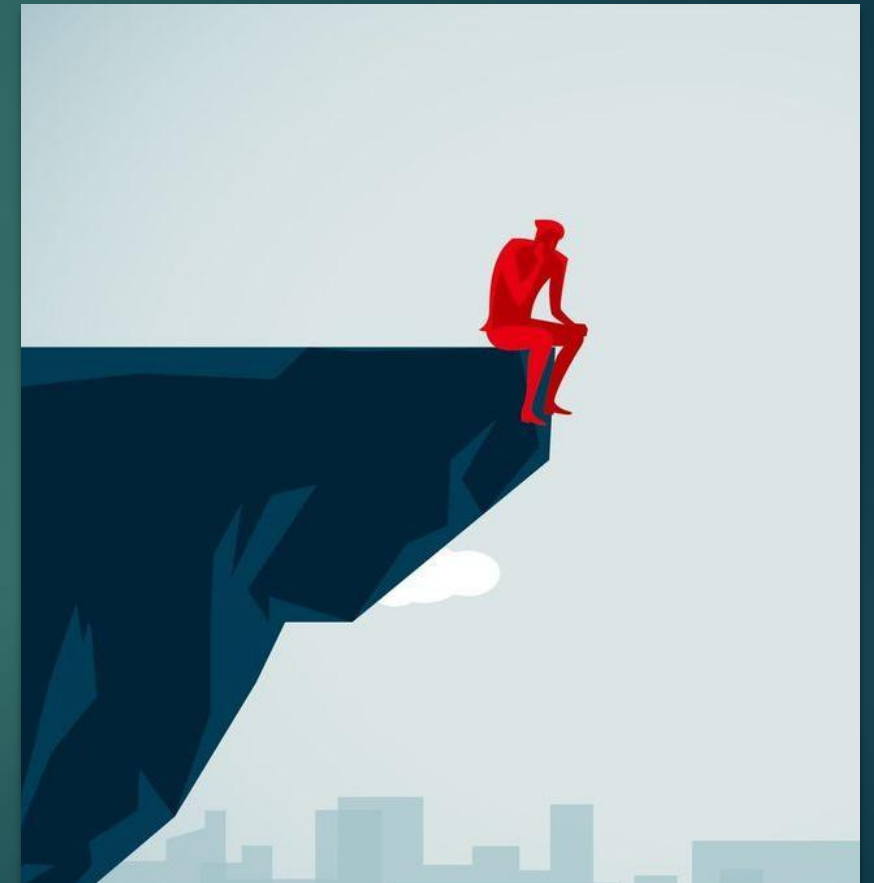
Mentális betegségek

- ▶ Definíciók és diagnózisok sokat változtak és változnak.
- ▶ Pár példa: anorexia, pánikbetegség, borderline – személyiségzavar, hipochondria, skizofrénia.
- ▶ **Depresszió néhány tünete a Beck-féle depresszióskála szerint:**
  1. Nagyon gyakori fejfájás.
  2. Reggel nem ébred kipihenten.
  3. Gyakran indokolatlan félelmet, szorongást érez.
  4. Túlságosan fáradt ahhoz, hogy bármit is csináljon.
  5. Jövőjét reménytelennek látja.
  6. Környezetében mindenhez elégedetlenül vagy közömbösen viszonyul.

Öngyilkosság

- ▶ **1897: Durkheim – Az öngyilkosság**
- ▶ **Az öngyilkosság típusai:**
  1. **Egoista:** Oka a társadalmi integráció alacsony foka.
  2. **Altruista:** Annyira erős az integráció, hogy az egyén feloldódik a közösségben.
  3. **Anómiás:** A társadalom szabályzó ereje gyengül, sérül.
  4. **Fatalista:** A társadalom szabályzó ereje elviselhetetlenül nagy.
- ▶ **Családgyilkossággal párosuló öngyilkosság.**
- ▶ **Werther-effektus**

Megelőzés és segítségnyújtás

▶ Intézményi szinten:

- a) Egészségügy – orvos, pszichológus, intézet nyújtotta segítség
- b) Oktatás
- c) Szociális munkások és szociológusok
- d) Média
- e) *Kriminológusok és rendvédelmi szervek*

▶ Közösségi szinten:

- a) Csoportterápiák
- b) Önkéntesekből álló lelkisegély vonalak / szolgálatok
- c) Prevenációs eseményeken való részvétel (előadóként vagy hallgatóként)

▶ Egyéni szinten:

- a) Tájékozódás a témában.
- b) Önmagamra figyelés, öngondoskodás.
- c) Figyelni másokra a környezetünkben.
- d) Merjünk segítséget kérni és segítséget nyújtani!

